

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗЕ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ НА ТАБАКУ

ЦЕНА ЗА СРБИЈУ:

НА ГОДИНУ . . . . . 6 дн.
НА ПОЛА ГОДИНЕ . . . . . 3 " "
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ . . . . . 9 дн.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА
ЈЕ У ЗДАЊУ
ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дн. пара од врсте.
Преплату ваља слаћи уручницом на општински суд а све кореспонденције на уредника.
РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ.
Неплаћена писма не примају се

ОБЈАВА

Према наређењу Г. команданта УП. пуковске команде окружне имају се рекрутовати сви младићи, који су у 1867 год. рођени.

Регрутна комисија почеће свој рад почетком августа ове године, и зато се позивају сви младићи како они, који су рођени ове године, тако и они који су досада нађени, да су привремено неспособни.

Комисији могу доћи и неспособни задругари регрутови, како би се њихова неспособност на рок службе регрутове применила, те да се избегну жалбе на рад комисије.

Од суда општине београдске Б. № 2345.
10 Јула 1887 год. у Београду.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Р А Д

Велике комисије за проучавање понуда и поднетих општини београдској за водовод, канализацију и све лење; — држане 5. Маја 1887 г. у 5 часова по подне. (по стенограф. белеш).

Присутствовали чланови комисије.

Председник комисије г. К. Алковић. Господо, држим да је време да почнемо. Нас има на окупу довољно, а ко дође доцније он ће продужити рад с нама.

По усвојеном општем обичају, прво је да нам г. деловођа прочита протокол прошлог састанка.

Деловођа Главинић. Ја ћу вам господо, прочитати само извод из записника прошлог састанка, а иначе вама је познат цео рад, јер је штампач у новинама. (Чита протокол).

Председник г. Алковић. Има ли ко шта да примети на овај протокол? (Нема),

Ја мислим господо, да овај протокол треба да оверим ја и г. деловођа са својим потписима.

Хоћете ли тако, или да га потпишу сви чланови (Чује се: Оверите ви).

Према одлуци господо, која је донешена, као што видите и из протокола прошлог састанка, све су понуде штампане за шта имамо да благодаримо особито г. преднику општине за брзи рад у томе.

Штампане понуде, у колико сам ја извештен, сви су чланови комисије добили на Ђурђев дан, и од тог дана до данас мислим да је било довољно времена, да се са истима упознамо и да већ можемо прећи на рад, те с тога сам вас данас и позвао.

Међутим господо, ја држим, да је нужно онет да се споразумемо о задатку, који нам је постављен и поверен. Треба да прочитамо још један пут ово шлемо г. председника општине, које нам је предао приликом образовања комисије. Ту је обележен наш задатак и то у две тачке.

Прва је тачка: да одговоримо, која је од поднетих понуда најбоља? — а друга је, да ли је и та најбоља понуда таква да ју наша општина са коришћу може примити.

Ја вас господо, и сада молим, да се и ми према овоме споразумемо, на који начин да приступимо раду, па да тај задатак свршимо.

Ово питање ја нисам могао да ставим раније при одређивању седнице на дневни ред, него имамо на исто сад да о говоримо.

Молио би господу, ако има ко шта о томе да говори нека се јави за реч. Иначе ја би изашо са својим мњењем.

Мијајло Мијајловић. Ја би предложио, да се поделимо у секције: у једну техничку, једну финансијску и једну правну.

Чланови ових секција, нек са свога гледишта свестрано проуче све понуде, и кад буду готови, нека свака секција поднесе главном скупу свој извештај и о томе на скупу да се дебатује. т. ј. само о главној ствари. (Чује се: врло добро)

Председник комисије г. Алковић. Господин је изнео свој предлог. Ако би још ко имао да изнесе какав предлог, ја би га молио нека изнесе, а иначе да приступимо оцењивању овога предлога.

Др. Лаз. Пачу. Изгледа, господо, да је пренагљено са овим састанком.

Ми смо сви добили штампане понуде, али нико од нас нема никаква упоредна дата, на основу којих би могао те понуде штудирати.

Ми имамо две понуде за осветлење гасом. Оне се знатно разликују једна од друге у цени. Кад би могли поднети понуде, да упоредимо са већ створеним установама других вароши, онда би могли видети, како треба да се и код нас уради.

Посао ће на овакав начин врло тешко ићи.

Кад обратимо пажњу на питања, која нам је председник комисије изнео, видићемо да је питање у томе: да одговоримо, која је од поднетих понуда најбоља.

Ми би сад могли да решимо, која је најбоља од поднетих понуда, па онда само на тој најбољој да се зауставимо и да њу проштудирамо и кажемо: да ли може да се усвоји или не може.

Питање би ово, господо, као што рекох ишло много брже и боље кад би имали упоредна дата, те да би колико толико могли упоредити цене, које нам се нуде, са ценама које постоје у другим местима и да ли су скупе или нису јер према овоме ми можемо казати, је ли понуда таква, да је можемо усвојити или не можемо; па ако упоређењем нађемо, да је и та најбоља гора од оних, што су у сличним приликама у другим варошима усвојене, онда не смемо примити.

Ми свакојачко морамо мотивисати зашто примамо једну понуду или ако је не примамо за што је одбацујемо; а кад би план имали, или та предходна упоређења, ми би онда казали; на основу плана ова је цена велика и не може се примити и даље, на основу томе, што друге вароши имају овакве и овакве услове, а ови поднети услови много су гори итд, не може се примити или обратно.

Делити се сада у секције, па да свака секција све понуде са свога гледишта штудира, држим да би радила у залуд.

Опет велим, да је најбоље да сад решимо, која је од поднетих понуда најбоља, па на њој да се зауставимо мало више и пошто је свестручно испитано, да решимо може ли се примити или не може.

Деловођа г. Главинић. Поводом овога предлога г. Пачуа, ја би вам изложио неке податке о коштању кубног метра воде, које сам ја покупио.

Податке за гасно осветлење нисам могао тачно да прикупим.

Међутим, оно што сам прикупио о водоводима и каналима, мислим да ће вам бити довољно да се можете у тим питањима оријентисати. Дакле, да вам прво прочитам податке о водоводима, па онда о осветлењу; а о канализацији нисам могао још ништа прикупити.

По што се продаје 1 кубни метар воде у другим варошима, можете видети из ових десет примера:

Берлин троши много воде, али га ова кошта скупо. Он плаћа по 23.75 динар пара, дакле близу 24 п. дин. кубни метар. Берлинска вода није најбоља, а скупа је и с тога што је једно енглеско друштво имало концесију, па је после морала општина да одкупи; вододовод за скупе новце; Елберфелд има 80 хиљада становника. дакле колико ће Београд после 40 година имати. Он плаћа по 21¹/₄ пару дин. 1 кл. воде.

Штутгарт има 119 хиљада становника и плаћа по 18.75 п. дин. кубни метар; Алтона има 104.155 становника и плаћа 1-св воде по 14.80 п. дин. а годишње има бруто

приход 300.700 динара; Минхен плаћа кубни метар по 6.25 п. дин. Дисендорф има 80.000 становника и плаћа кубни метар по 10 п. дин. — Браушвајг има 66000 становника и плаћа кубни метар по 6.25 п. дин. а годишњи бруто приход износи 163.900 динара; — Хале на Сали има 60.400 становника, а плаћа 6 п. дин. кубни метар воде и има годишње бруто прихода 95000 дин. Касел има 50000 становника, плаћа по 21.10 п. дин. а годишњи бруто приход износи 157770 дин, и Данцуг има становника 98179. плаћа један кубни метар по 23 дин пар. а годишње бруто приход износи 135000 д.

Каква је цена по овим варошима и колики су бруто приходи видели сте из наведеног а г. Јасински тражи да му се гарантује годишњи бруто приход од 150 хиљада динара. Он нуди воду по 58 дин. пара. — Остала два понуђача нуде кубни метар воде по скупљу цену. То је за водоводе.

За осветлење просечна је цена од кубног метра 20—25 динарских пара, а код нас траже 30 и 35 п. динарских.

Др. Л. Пачу. У прилог овога: можемо у неколико и сад решити у начелу о понудама, па тек онда да приступимо проучавању.

Има један врло важан финансијски разлог код свију ових понуда, а то је гаранција.

Ја неznam и може бити да сам на погрешном путу, јер нисам стручан, али бар то могу да разумем, да оваква радња која подмирује животне намирнице, извесно може и мора да донесе профита, и онда не могу да разумем тражење гаранције од општине за ту ствар; јер та гаранција може да нанесе општини грдне штете.

После има и друге невоље код те гаранције. Понуђач нам тражи гаранцију за приход од 150000 динара годишње, а то значи, ако он прими у радњи 90000 да би ми морали доплатити томе предузимачу ресто до 150000 дин. а да би се ово могло измирити ми би у том случају морали имати изворе, којима би толику цифру осигурали.

Ја мислим кад ми осигурамо 150000 дин. прихода, онда шта ће нам концесија? Ја концесију могу да разумем само без ризика општинског, а под иначе повољним условима за општину. А кад ћемо ми да гарантујемо, онда можемо и сами да градимо. Кад ми имамо 150000 динара за покриће трошкова за воду, нама је лако све то и сами да извршимо.

По томе ја мислим, да би финансијска страна била најбоље мерило које су понуде најбоље. Један тражи гаранцију је 150000 дин. годишње, други сто хиљада, трећи 30000. Ако усвојимо начелно да сматрамо као најбољу ону, код које је гаранција најмања, онда је најбоља она, која тражи најмања гаранције; а ако усвојимо да не дамо гаранцију, онда не можемо примити ни једну.

Питање ово о гаранцији врло је важно и ја не знам да ли га је општина проучила и са чим мисли да гарантује тај приход. Ја би молио г. председника општине да ми одговори.

Г. Председник општине. Ја мислим господо, да је све да питање г. председника комисије најбољи одговор дао г. Мијајло П. Мијајловић. Г. председник је ставио питање, на какав би се начин штудирале ове понуде и г.

Мијајловић је одговорио и предложио, на секције; и сад може бити питање о томе, да ли да се штудира у секције или у пленуму.

То треба прво да расправимо, и ако нађемо, да се у секције штудира, онда да кажемо на колико ћемо секција нпр. да ли на финансијску, правну, техничку и санитетску.

А што се тиче онога, што г. Др. Пачу напомену, да би се могле свестрано ове понуде изучити, треба да имамо дата, да их можемо сравнити са радњама извршеним по другим европским варошима; — таквих дата ми имамо доста нпр. из Темишвара, Панчева и т. д. или из француске и других земаља и стоје вам на услузи. Кад г. председник затражи ја ћу му их дати.

Г. Мијајло П. Мијајловић То исто ја сам хтео да кажем. Што се тиче питања о гаранцији, оно долази, да се доцније расправи.

Сад има да се расправи: прво питање: на који начин, да се изврши штудија ових понуда, а после ће се прећи на друга питања.

Г. Ђока Ђорђевић. Предлог г. Мише Мијајловића врло је подесан. Не можемо ми сад решавати, која је понуда најбоља, јер за то сада немамо основице према којој би то ценили.

Оно што је г. Главинић прочитао већ би могло нешто користити, а г. г. финансијете би нам казале за колико година то треба да се ради и плаћа и према томе би тек могли да о свима понудама решавамо, кад би се исте у секцијама проштудирале по предлогу г. Мијајловића.

Г. Мијајло Вујић Поводом предлога г. Мијајловића и г. Пачуа могу да кажем, да се ми не можемо уапштати у претрес овога. Што се мене тиче, мени се чини, да финансијско питање није за сад најпречешње, него је техничка страна, и држим да се финансијско испитивање неможе одвојити од техничког.

Ми морамо имати прво података о потрошњи воде, па тек онда долази питање о гаранцији. Без тих података не може се ништа ни решавати и за то би ја био да се не делимо у секције, него да радимо сви заједно овако у пленуму.

Г. Др. Лазз Пачу. Ја ћу бити кратак. Остајем онет при томе, да је финансијска страна најважнија. Нема сумње, да је важна и техничка страна, али тек на другом месту, јер кад хоћу да направим кућу, онда долази прво оно, што је главно: „*Conditio sine qua non*“ — *новач*.

Немојте господо заборавити, да ми апсолутно никаквих података не можемо имати, о томе, колико ће се воде трошити. Оно што дају сакације данас, то не вреди ништа, јер не може да веже никог да бар мора из саграђеног водовода воду узимати.

Требало би да постоје законска наређења да сваки мора да веже своју кућу са водоводом. Кад то буде, онда ћемо знати, која ће се количина воде уносити у вароши и знали би колико би те воде прошло кроз канале; знали би и количину нечистоће, која неминовно мора да се произведе и кроз канале да се спроведе. Кад би таква законом утврђена наређења имали, онда би имали података за ову велику ствар; а иначе, ако ово не буде, онда нам је сав рачун узалудан.

Ја не видим на који начин ћемо ми да гарантујемо људима 150.000 дин. годишње; а кад би имали о томе нарочито законско наређење које би свакога обвезало да своју воду веже са водоводом, онда би у самој тој обвези имали гаранције, и не би нико тражио какву другу гаранцију.

Дакле ја би био мишљења да ми предходно у пленуму радимо, и држим, да је то одговор на питање г. председника комисије.

Г. Мијајловић предлаже да се поделимо у секције, а ја предлажем да прво радимо у пленуму, па ћемо после видети, да ли ће нам нужно бити то делење или неће.

Г. Мијајло П. Мијајловић. Ја ћу господо да објасним мој предлог, и да одговорим оној господи, која кажу да нам не требају секције.

Мојим предлогом да се поделимо у секције, ја нисам искључио решавање у пленуму, но на против њим се иде на то, да се све спреми што треба у секцијама за што боље решавање у пленуму. Секције ће скупити све податке за воду и све нужне ствари и поднеће их пленуму и тада ће сваки човек био он стручан или прост грађанин моћи да реши ово питање са далеко већом свешћу па ма та питања била и технична.

Дакле са овога узрока ја мислим и остајем при томе да се поделимо у секције, само то делење да не буде сувишно.

Сад да одговорим г. Пачуу на оно, што каже, да финансијско питање долази на прво место и да техничка питања немају велика уштива. Он сам даје материјала да се противно мисли.

Он нам каже да треба знати количину воде и т. д. дакле све оно што зависи од техничне стране, јер пре него се реши хоћемо ли да платимо толико воде и толику суму, треба прво да знамо: колико ће требати воде па онда да ли треба толико да платимо, — дакле баш из тога истог разлога преча је техничка страна од финансијске и ја са свим увиђам да је говор г. Мише Вујића као човека од заната сасвим коректан у томе, да финансијско питање није на првом месту.

Г. Председник општине. Из говора г. Пачуа излази ако се не варам, да би ове понуде требало оцењивати по гаранцијама, које су оне тражиле и разуме се то би била најлакша страна за оцену, јер се да скоро опипати и види се јасно, шта једна, а шта друга тражи; — и даље г. Пачу полази и с тога убеђења, да општина није у стању дати гаранције, дакле да се према томе не може примити ни једна понуда, која тражи гаранције.

Ако је заиста збиља то мишљење г. Пачуа, ја би у име општине казао, да општина, кад је прописала овај начин концесије за подмирење својих потреба није сметала са ума да се може тражити и гаранција општинска и држим да не би требало говорити да општина није у стању дати гаранције.

Општини је главно да те потребе подмири, па ако буде потребно и жрт-ва за подмирење истих она ће их наћи и принуђена ће бити да их тражи док их нађе.

Дакле држим да не би требало оцењивати понуде по

www.гараџијама, него по свестраним условима који се траже т. ј. и по техничким, финансијским правничким и тд.

Г. Председник комисије. Мени је господо намера била са овим предлогом, да се споразумемо о што бољем начину како би постигли најбољи резултат нашега рада; а по што је питање, које је пред нама, тешко то ни сам избор начина није лак.

У осталом ја држим, да само има два питања, која нам треба расчистити.

Г. Мијајловић мисли, да би требала сва питања предходно да дођу пред стручни одсек, а г. Пачу мисли да треба да решимо све у пленуму. Међу тим, и сам г. Пачу који заступа ово мишљење казао је да би требао и пленум да решава оно што решавају и секције.

И ја заиста одобравам и делим мишљење г. Пачуа, да ми не можемо решавати ово питање по ономе, што је у понудама само, него са погледом још и на много што шта.

Ми овде немамо ни теоричара ни практичара а немамо ни канала ни водовода, из који би нам било познато шта треба да радимо. Ми господо морамо признати, да немамо искуства за тај задатак, па нам због тога треба и информација са стране. Треба нам да читамо уговоре и остала дата, по којима су се остале вароши управљале које су ове послове свршили. Мени је то пало на ум и ја сам се пре неколико дана разговарао са бившим председником г. Владаном и он ми је казао, да има у општинској библиотеци свега. Ја сам казао г. Главинић, да све то знаје али због краткоће времена то се није могло извршити.

Према наведеном, и према томе, што је ово питање од врло велике важности, ја држим да не треба да хитамо. Треба најпре да се упознамо и да проучимо, како су други радили у оваким стварима и да као стручни људи добро пазимо како ћемо свој суд по овоме дати општини, како је не би наводили на штету.

У тој цели бољег штудирања држим и од своје стране да би требало да усвојимо предлог госп. Мијајловића, да се поделимо у секције да оне покупе сва дата и да нам поднесу опширан реферат. на основу кога ће се моћи базирати наше даље мишљење и онда ћемо опет све то у пленуму проштудирати и решити. Оно, што они кажу у том реферату не ће бити обавезно за нас да морамо и усвојити, али на сваки начин биће боље ако се ова питања у секције проштудирају јер 5—6 људи боље ће проштудирати сваку поједину ствар, него сви овако у пленуму.

Моје је дакле мишљење да усвојимо предлог г. Мијајловића с тим, да секције имају задатак да нам о свакој понуди писмено поднесу мишљење своје о ономе у чему се размислилазе. (Тако је).

Г. Деловођа Главинић. Ове су понуде господо штампане и сваки који их је упоредио могао је од прилике видети шта нам која даје. Ја сам сранио оне три понуде о водоводима и на основу свега што сам нашао, могао би казати, која је најбоља. Но да би се ово питање још темељитије решило и ја сам да се поделимо у секције и усвајам мишљење г. Мијајловића.

Г. Мих. Вујић. Како сам ја схватио предлог г. Пачуа ја сам разумео, да је он ишао на то, да ми сада одмах

решимо која је од ових полуда, најбоља, па на њој да се зауставимо. Али према чему можемо то да оценимо и да решимо која је најбоља? Да ли према цени, или према гаранцији? Или како? Ја држим да то не можемо сад решити без тачнијег испитивања, и то ме је руководило да кажем да је просто немогуће да се прими предлог његов. —

Г. Др. Л. Пачу. Ради објаснења само још једну реч. **Г. Светомир** је мало час напоменуо као да сам се ја изразио да општина није кадра дати гаранције. Може бити да сам се случајно тако изразио, али није ми намера била да тако кажем. Шта више ја не знам да ли има које год прече питање наша општина на решењу по што је питање о водоводима и о каналима. То је Београду преко потребно, јер Београд има врло незгодне услове за здравље што је један део вароши подводан, где се легу болештине; што су нам водоводи такви, да се свуда туку на чесмама рад воде; што се они јадни канали што их имамо изливају пред саму варош и то са нужничком нечистотом и т. д. Дакле, и ја сматрам да су ова питања *преко потребна и веома нужна*, и никако не мислим да нисмо кадри дати гаранцију за та предузећа јер би то било исто што и признати, да нисмо кадри — финансијски — решити ова прешна питања. По питање је само *да ли у опште да дамо гаранцију или какву гаранцију да дамо и је ли мудро да дајемо гаранцију овакву или онакву?* О томе треба размислити добро. У осталом, о томе нећу више да говорим, но и ако ће мало спорије ићи овај хитни посао, и ја усвајам предлог г. Мише Михаиловића да се поделимо на секције, и ако мислим да сваки од нас који је читао ове понуде, које су нам штампане предате, може и сада казати која од њих ваља а која неваља и на којој се можемо зауставити. Јер, ја на пример не могу никад примити са свога санитетског гледишта понуду која каже: „доводим у варош воду филтрирану, но не гарантујем за то, да ће бити филтрована тако, да ће бити чиста и здрава.“ Такву понуду ми не можемо ни у оцену да узмемо. — У осталом, да прекинемо даљи говор слажем се и ја са предлогом г. Михаиловића. Нека ствар, дуже тече, нека се свестраније испита, да ниједан понуђач не може казати да смо његову понуду, ма каква била прекршили преко колена.

Г. Мих. П. Михаиловић. **Г. Главинић** је учинио једну велику услугу целој комисији што је почео да срањује ове понуде са оваквим установама и предузећима у другим европским варошима. Из таквог срањења може да се увиди, како површно посматрање у оваквим важним стварима може да доведе до погрешних закључака. Он је н. п. споменуо понуду г. Јасинског и казао како је његова понуда најбоља. На први поглед тако је, али треба видети мрежу водовода њихових. Његова је мрежа распрострајена на 6—7 главних улица и он хоће 6—7 улица да снабде водоводом а остале да остану на чесмама које имамо. Ето то је најбољи пример како може човек да се превари кад дубље ствар не проучи. Дакле, кад су сви говорници пристали на мој предлог, мислим да не би требало више говорити о овој ствари, него да гласамо. (Чује се: Не треба гласати. Сви смо за секције).

Г. Председник. Примате ли господо, предлог за секције (Примамо). Онда кад смо то у начелу примили онда треба да решимо колико секција да буде и која ћемо лица

узети (Чује се: две). Ја мислим да изберемо једну техничку и једну финансијску секцију (Прима се). Ако хоћете и једну санитарску, која би била спојена са техничком. (Прима се).

Г. М. Крстић. Према свему овоме што је дебатовано до сада и по што се постиго споразум да се поделимо на секције, моје је мњење да је главно да техничка секција сврши свој посао најпре и што брже, а после о финансијској и санитарској страни ове ствари можемо и овде у пленуму говорити. Јер ако се сад одма поделимо на техничку, финансијску, и санитарску па и правничку секцију свака би та секција могла да ради за себе нешто што се не би слагало са осталим. Стога мислим кад нам техничка секција поднесе свој извештај онда ћемо моћи заједнички у пленуму да решимо и сва остала питања. (Чује се: то је решено).

Г. Председник. Молим вас да се не враћамо на ствар која је решена. Пристали смо на две секције: техничку у којој ће и савитет бити заступљен, и финансијску. Ове две секције стојаће свак јако у свези једна с другом и треба ће да раде у једно време и свака са свог стручног гледишта да нам поднесе своје мњење о ствари.

Г. Др. Лаза Пачу. Ово што је рекао г. Председник мислио сам и ја да кажем. Разуме се да ће комисије ове, или као што смо их назвали секције, бити у додиру и радити заједнички, па ће свој рад довести у пленум пред нас и у колико се не би тамо постиго споразум, решиће се ствар овде у пленуму. Иначе не би се имало у пленуму шта ни да ради. Мислим да је такав предлог г. Мијаиловића и био, који је усвојен.

Г. Ник. Ђорђевић. Ја мислим не само да би било добро, него је баш у интересу саме ствари, да свака од ових секција засебно ствар проштудира и испита са свога стручног гледишта. То и јесте задатак сваке секције. Кад свака секција тако ствар проучи и поднесе извешће онда ће се заједнички решавати о целом питању са свију гледишта. Секције не морају бити сагласне у оцени појединих, понуда. Једна секција може н. пр. поднети извештај да је понуда г. Јасинског практична и најбоља са техничке стране али друга секција може казати да та понуда није повољна са стране финансијске. Свака секција има са свога гледишта да поднесе извештај о свакој понуди. То је моје мишљење (Чује се: Тако је.)

Г. М. П. Михаиловић. Та то је јасна ствар и не треба да се дебатује о томе. Разуме се да ће секције комуницирати једна с другом и свака по својој струци дати мишљења о понудама. Нека се изберу секције, а оне ће наћи пута и начина како ће свој посао свршити.

Г. В. Марковић. Ја бих хтео да приметим само ово: по што се поделимо у секције, а знамо сви да су ово врло хитне ствари, то, да се не би дуже задржавали, држим да би се знатно олакшао посао кад би се знало у којим границама треба да се крећемо, и како желимо да извршимо какав посао. Јер ако н. пр. хоћемо да употребимо савеску воду онда би могли да узмемо понуду о набавци те воде, а ако нећемо ту воду онда не би требало ни да се задржавамо на таквој понуди. Тиме би се посао умањео и убрзао.

Г. С. Љозанић. Ја мислим да је то немогуће да се овде пропише како ће секције радити. Ова је ствар

толико важна, да свака секција са свога гледишта има да каже шта треба да буде, без обзира на коштање. И кад то будемо утврдили онда ћемо видети шта нам се нуди и како ће ови што се нуде да раде. Дакле, у техничком одсеку углавићемо, шта има да се ради и како да се уради па онда ћемо разговарати како и на који начин да се изврши, а о томе ће имати да каже своју реч одсек финансијски, где ће бити и правника.

Г. М. Крстић. Молим господо, још један пут да поворим оно што сам напред казао. Ја сам потпуно уверен да је подлога целом овом нашем раду техничка страна самог питања. С тога, опет кажем, да треба пре свега техничка секција да нам да све оне податке који су нам потребни па после у пленуму да решимо све друго. Овде се не тиче финансијске организације какве, него се тиче цене коштања масе воде, и т. д. Онда кад утврдимо све што нам треба да урадимо и како ће мо да урадимо, лако ће мо финансијску организацију извести. Ја се дакле потпуно слажем са г. Љозанићем и другима који су у том смислу говорили.

Г. Ник. Ђорђевић. И ја бих се сложио с тим, кад би циљ ове комисије била те да она пропише техничке услове и на основу тих услова да има да се отвори конкурсе за понуђаче. Али није о томе питање. Ова комисија има задатак тај да да реч о већ поднетим понудама. Техничка секција ове комисије имаће да посматра те поднешене понуде с техничке стране јесу ли добре и корисне а финансијска са финансијске стране. По говору г. Љозанића изгледа као да ће ова комисија имати да реши о условима и да каже на пр. ми хоћемо оволики обим канала и т. д. Не. Она то нема да решава; него има да каже само то: је су ли ове понуде које су нам поднете добре и која је од њих најбоља па и та је ли таква да се може усвојити са коришћу за општину? То се тражи од нас.

Г. М. Вујић. И ја мислим заиста да је овде техничка страна најјача, као што је и г. Крстић поменуо. Г. Пачу рече кад правимо кућу прво питамо за цену. И то је без сумње важна ствар — али кад човек прави кућу он пре свега начини план како да је прави. Општина за ова предузећа своја која су сада пред нама на оцени, није напред начинила извесан план и прописала услове него је расписала стечај да се понуди за ова предузећа под условима како ко хоће. С тога мислим да је овде сада техничка страна у овим предузећима општинским најважнија и најпреча ствар, која треба стручно и свестрано да се оцени, и да се види може ли се општина на основу оваквих понуда, какве имамо, упустити у погодбе и у саме грађевине.

Г. С. Љозанић. Г. Никола Ђорђевић рече, да ми немамо овде ништа друго да решимо него да кажемо само јесу ли ове понуде добре или нису? Ако је само то наш задатак, онда ми можемо с места казати: да се ове понуде одбаце. Сам онај узрок што га је поменуо г. Пачу што се каже у понуди ја ћу вам филтровати воду но ако није добра да не одговарам, довољан је и одвише да такву понуду с места одбацимо. За то ја држим да неће бити наш задатак да просто прегледамо понуде него и да дамо мишљење о целој ствари онако како наша намет засеца и како ми налазимо да ће бити добро и најкорисније за општину и све нас.

Г. Мих. П. Михайловић. Ја бих предложио једну ствар г. председниче, а то је ово: да оставимо секцијама да оне раде како нађу за добро Сва је ова дискусија узалудна и јалова. Дакле предлагем да ставите ствар на гласање.

Г. Председник. Ја видим да има мало неспоразума између нас. Сви смо за секције, само је питање да ли најпре техничка да ради па онда финансијска? Ја мислим да је најбоље да обе раде у исто време. Ако је нужно да једна другу сачека — она ће и то урадити, а ми ћемо свакојако чекати док обе не сврше свој задатак. За то држим да о томе не би требало даље говорити. (Не треба).

Онда сад је на реду да изберемо чланове секција.

Г. Др. Лаза Пачу. Молим за реч. Тиче се рада самих секција. Г. Лозанић је покренуо једно питање од велике хигијенске важности. Он је покренуо питање о квалитету воде и исказао мишљење, да треба стручна секција и о томе да већа. На жалост то тако не стоји према расписаном конкурску, где није условљен квалитет воде и према стављеном питању председништва односно ових понуда. То је врло жалосно по ово наше предузеће и ја би молио ако о томе можемо добити обавештена.

Г. Председник. Господо, ја не знам је ли сад згодно да пре него што свршимо избор чланова за обе секције, да кажем, али свакојако држим да треба и једној и другој секцији да дамо упустава шта очекујемо од њих; да ли ће се она кретати само у оном кругу питања која се у понудама налазе или ће да кажу са свог стручног гледишта и то какву ћемо н. пр. воду да имамо Ја држим да то може да каже и комисија и њена секција. Ми имамо о понудама да дамо реч. Имамо понуду за воду, и имамо дужност да кажемо је ли понуда добра и ако је добра је ли корисна да се може примити. Ако нађемо да је добра казаћемо разлог; ако нађемо да није опет морамо казати зашто, и наравно разлог може бити и тај што је понуђена вода савска а не изворска... али свакојако о томе можемо дати своје мишљење са свога гледишта.

Г. Пред. општине Св. Николајевић. Што се тиче самога питања о каквоћи воде која би била боља и која би била примљена — у тој ствари г. доктор Пачу меродавнији је од мене. Он је дуже у општини него ја. Кад сам ја дошао у општину, добио ове понуде питао сам се одмах да ли је одбор дошао до закључка хоће ли воду савску или изворску. Питао сам и тражио акта о томе и нисам могао наћи никаква дефинитивна закључка. Господа из одбора која су овде нека ме поправе ако грешим. Нашао сам само да је расписан конкурс и остављено понуђачима да се у својим понудама држе ове или оне воде. Изгледа по неким знацима да је већина одборска и ако није дошла до дефинитивног решења у један мах била расположена за то да се може употребити савска вода али филтрована. То ми изгледа једно отуда што сам разговарао са некима од одборника, који су то потврђивали, а друго што су неки од понуђача у колико сам могао разгледати понуде заиста и понудили набавку савске воде. Дакле мислим да се и господа из комисије и секције могу упустити у та питања о каквоћи воде а свакојако постављено питање на које ова комисија има да одговори тако

је широко да у њ може стати и тај одговор са стручног гледишта вашег. Понуђачи пак и сами кажу ако Београд хоће савску воду онда по то и по то, а ако ће изворску онда по то и по то. С тога и комисија може о обе водама да говори и у опште да каже шта је боље и пробитачније. (Чује се: Тако је. Да бирамо секције).

Г. Ник. Ђорђевић. Ако ће се доцније говорити о томе шта комисија жели и на што секција треба да обраћа пажњу, онда ја би имао да говорим о томе како одбор гледа на и вреску а како на савску воду (Чује се: о томе ћемо говорити доцније).

Г. Председник. Ја мислим да изберемо најпре чланове за секције а после да кажемо шта би секције имале да раде. (Усваја се)

Хоћете предложити чланове или да питамо списак (Чује се: кандидирајте по списку)

Мислим да бирамо најпре чланове за техничку комисију. (Прима се)

Г. Мих. П. Михайловић. Ја држим да у ту комисију треба да уђе један лекар, један хемичар, један механичар, један грађевинар и један физичар. (Чује се: може и по два).

Г. Председник. Дакле примате то? (Прима се) Онда да узмемо за ту секцију г. г. Лозанића, Керића, Дим. Стојановића, К. Алковића, Др. Пачу, К. Главинића, Мишу Марковића, Влад. Марковића, Мишу П. Мијаиловића. — То је девет. (Прима се)

За секцију финансијску да узмемо г. г. М. Вујића, Ђор. Ж. Ђорђевића, Ник. Ђорђевића, Косту Петровића, Ј. Антуду, Ј. Крмановића, Милана Павловића и Мих. Крстића. Свега осам. (Прима се).

Сад господа ако држите да је нужно да поред онога што смо већ говорили да дамо секцијама још какво нарочито наређење односно њиховог рада... (Чује се: није вужно).

Г. Ђ. Ж. Ђорђевић. Зајиста ја држим да то није нужно него да треба оставити секцијама да саме раде како за најбоље нађу, јер, господа, прописивати о чему да се ради и како да се ради то је тешка ствар. (Чује се: Не треба — само што брже нек раде)

Г. Председник. Г. председник општине предао ми је данас оригиналне понуде са документима и ја ћу их ставити секцији на расположење. Осим тога молим г. секретара општинског да изнађе у библиотеци општинској све ствари које стоје у свези са овим питањима.

С овим смо данашњи састанак свршили. — Закључен састанак у 8 часова по подне.

ОПШТИНСКЕ ВЕСТИ

Седница општ. одбора, која је била заказана за среду 8-ог о. м., није се могла држати због недовољног броја одборника.

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

ЈЕВРОПСКИ ПИЛАТИ

НАД

Србијом и њеним делима.

(A little reply to the big author of „The present position of European politics“ in the „Fortnightly Review“)

(наставак)

* * *

Једном на чисто са невидљивим дипломатским концима *примиријелног* исхода српског војног похода на Бугаре, — са, управо, *кевенхилерским* тајнама *сливничке* нам судбине — време би било да се, бар на овој хартији, растанемо са тако црном и болном успоменом. И ми би то драге воље одмах учинили — учинили би (вероваћете) из властитих и најприроднијих побуда — али, кад смо, изазвавши *дилжовским* писањем у Инглеској, горку чашу устима принесли, и ред и образ виште, да ју *српски* „до дна испијемо!“

Дакле, пре него би извели оно право, у почетку још обећано, мерило и огледало сувремене Србије, и дотакли се ових мучних и пробних моментата у коме се ово исто *данашње* колено њево јавља као верна, јер *потпуна* слика и целина, ми се морамо одужити и закључном чину *пјеновије бугарске* му епизоде Тај последњи, по нашем тврдом уверењу и најмеродавнији, лист и за општу али нарочито за пресудну, очеву српско-бугарског рата, то је: баш *сам* српско-бугарски мир потписан у Букарешту 19-ог Фебруара (3-ег марта) 1886 год.

Да! *букарешки мир*! да зла ли срећа јавна и њему у део паде! Горостасни значај *лаконска* му члана, који, у свега две или три врсте, констатова *status quo ante bellum* у најбуквалнијем смислу те формуле — *стипулис* најстрожији повратак стања рату предходећег, стања, чак и *змијетих односа* — по што Србија није, по жељи Турске и Бугарске, хтела престати ни на овај *прави* мир, који садржи у себи обнову пријатељских односа — велим — тај *лаконски* глас мира, и прави му значај, изгуби се, као и много шта, у оној светској бури и олуји која се беше дигла на Србију услед саме објаве рата, па која је (олујна) беснила и *после* по што је она (Србија) сили дипломатског притиска целе Јевропе, нарочито пак, претњама суседне јој Аустрије, у Букарешту подлегла.

Него, ако нека нема, као надгробна плоча ладна и тешка, стена још једнако покрива закључни акт српско-бугарске трагедије, није за то и на њој из-

резани натпис „*једини и јединствени члан*“ („*article seul et unique*“) мање красноречив сведок историјски! Свакако, *прво* питање које пред сваког озбиљног, од јевропских новина заведеног, читаоца српско-бугарских догађаја искочити мора, то је: *од куда овакав, букарешки, исход* мира, после *онаквог, сливничког, исхода ратног*? Зна се, да, од како је и света и века, да је *победилац* диктирао *побеђеноме* оно своје вечно „*vœ victis*“ — „*тешко побеђенима*“ — али овде, не само да од свега тога ни трага нема, него, баш на против, видимо улоге изврнуте. Рађена у најнежнију јој нервну народну, у образу и српском поносу, у ономе од векова *имену јуначком*, Србија је у Букарешту говорила с руком на балчаку, као што је својим спремама и напорима новим одговарала: *vœ victori*! — *тешко победиоцу*! Она је, доиста, а не Бугарска, диктирала *букарешки мир*!

Ну, збиља, како је то било, и могло да буде? Да ли није каква *већа* сила ту узела ствар Србије у своје руке, те, рецимо, у Букарешту иза леђа „*побеђене стране*“ „*победиоцу*“ *песницу* показивала? Не, доиста, и на против; ако се коме на рачун мира претило, ако се коме у току букарешких преговора *песница* показивала, то се није могло тичати Бугарске, те највеће мазе деветнајестог века, већ оне исте несретне Србије којој, на мегдану, „*савезници*“ и „*пријатељи*“ *искршавају* као целати, а на дивану јој суде као Пилати. Ово правилс нарочито вреди за ону силу јевропску за коју је цео свет држао, да стоји *иза* Србије; и да, не само да јој не да да пропадне, и последице *сливничког неуспеха* искуси, него, да јој у интимној тајности пружа и моралних и материјалних средстава за обнову рата, за што скорији „*реванш*“, за што крвавију освету Сливнице. Наравно, да би така политика једне велике силе, кад би се доиста на делу оснивала, могла па и морала имати застрашавајуће дејство на тако новоскованог а непрекаљеног „*јунака*“ једног као што је *сливнички*, па и нагонити га, зар, да потпише и најсрамнији мир; али, да се не би довека у заблудама живело, треба да изађе једном дело на видело, да се у јасној и несумњивој светлости покаже: *како* је Аустрија, — и то не она Аустрија која у лицу свога Бигелебена над Сливницом *ликује* и „*јунака*“ њеног, Батенберга, у Софији триумфално дочекује, већ — *она* Аустрија за коју се држи да у лицу свога Кевенхилера војни неуспех Србије дипломатском акцијом потире, и „*побеђену*“ страну из „*победних*“ чељусти *избавља*? Велимо, крајње је време, да се види: како је *баш* та „*ак-протек-*

торска¹⁾, кевенхилерска, Аустрија своју пробу у Букарешту издржала?

По што смо на једном ранијем месту довољно крупним словима посведочили: да је Аустрија, држећи, задржавајући, мобилисану Србију неких шест недеља на граници, и учинив да она изгуби најдрагоценије тренутке за стварање *свршених чинова* у Софији какве Бугари створише у Пловдину, да је та и таква Аустрија, у случају каквог војног неуспеха дужна била накнадити *Србији њен* губитак, ако ничим више а оно указав, њој онолику услугу *после* судара колику је Бугарима указала *пре* истог. Другим речма, Аустрија је у *начелу*, дужна била Србији примирје али *не* примирје из кога би изашао мир — јер би онда Србија остала, као што је и остала, од сливничком љагом — *већ* примирје из кога би изашао рат. А, како је Аустрија Србији овај дуг одужила, да пустимо нека, по верозаслужној сведоци, каже сам њен гроф Кевенхилер:

Г. Виндем Лорду Солзберџу.

Бр. 678*) Београд 27, децембра (п. н.) 1886.

Милорде,

Имам част доставити вашем лордству да сам данас после подне имао један интересантан разговор са грофом Кевенхилером, а то, поводом његове последње посете Нишу. Он ми рече да је нашао и Краља и Гарашанина у великом зазору и неверењу према захтевима које кнез Бугарске може ставити приликом преговора за примирје по што се Њег. Височанство није, по примеру српске владе, изјавило, да ће се безрезервно покорити условима које буде предложила или натурала *еђучеродни Војна Комисија*. И краљ Милан и Гарашанин размишљали су о намерама кнежевим, али он (Кевенхилер) није био кадар да им их и у колико осветли. Његово Величанство Краљ тада му је саопштио телеграм који је у поменутом сумњичењу послао пуковнику Топаловићу, а у коме га упућује, да потпише услове примирја условно, *ad referendum*. Гроф Кевенхилер рече да је одма Краљу одговорио да би такав налог (Топаловићу) најизвесније био узет као покушај српске владе да избегне своје обавезе. У току, пак, дана од 21. о. м. стигне вест Њег. Величанству о изјави коју је, према горњем упутству, Топаловић дао војној комисији, о отпору војне комисије која се на исту није хтела обазрети, и, најзад, о потпису примирја са чланом који условљује непремено постављење пуномоћника за закључак мира. Ово је, рече ми гроф Кевенхилер, јако ражљутило Краља Милана, и он је (Кевенхилер) остао код Њег. Величанства и Гарашанина од 8 у јутру до 3 после подне, трудећи се да их убеди, како војна комисија има савршено право што уноси такав члан у услове примирја. Гроф Кевенхилер још рече, да је Њ. В. Краљ реферисао био ствар и Краљици у (у Београд) и да се она, наравно, сложила са Краљевим мишљењем. Управо, и тек по што је

по његовом (Кевенхилеровом) предлогу упитан за савет њен. Хорватовић, и по што је од њега дошао одговор, да ваља просто пристати на комисијске одлуке, тек, онда су Краљ и њег. в министар најбли за нужно да тако и поступе.

Ја напоменух грофу Кевенхилеру, да сам чуо од пуковника *Фрезера* (инглеског члана војне комисије) да српска влада помишља на отиравање једне ноте Великим Силама у којој ће протестовати противу 5. услова примирја (о именовану пуномоћника за мир); даље, да се ја искрено надам, да г. Гарашанин неће бити тако злоупућен да то учини, и да ћу од своје стране, ако добијем такву ноту, казати његовој Екселенцији, како сам сигуран да је влада Њеног Величанства, дајући своју потпору закључењу примирја, учинила то и са жељом, да за примирјем одмах дође и мир, а не да се примирје употреби на спрему за нова ратовања. Гроф Кевенхилер на то рече, да је он сам казао г. Гарашанину да, ако би он пошао горњим путем, његоз би поступак учинио најнеповољнији утисак у Јевропи, а при том, *да се јур мора закључити*. Јер, (рече) *у сучају да Србија покаже противну намеру (да се не хтедне мирити) Аустро Угарска ће затворити своју границу према њој и неће пустити да прође ни један једити шишак. („n't a single cartridge“)*.....

Wyndham

Дакле, ево како је Аустрија накнадила Србију за време изгубљено њеном заслугом у почетку источне кризе — у драгоцениј прилици између пловдиског преврата и огласа рата! Ево како је та сила, по уверењу и подозрењу целог света, помагала Србији да дође, не велимо до какве материјалне, *територијалне*, накнаде, на основу поремећене равнотеже балканске — јер су такве накнаде и истински побеђене земље (као Италија на пр. 1866 год.) од поштених савезника добијале — него и до најпростијег *моралног* задовољења, до повратка части свом оружју. Ево, најзад, над *чијом* је главом висео Дамоклов мач навале и напасти, и да ли се она „песница застрашења“ коју мало час споменусмо, могла тицати бугарског „побед оца“ и као таква нагнати га да се у Букарешту одрече сливничких му лаворика и потпише мир какав је „побеђена“ Србија формулисала и ултиматски полагала. Нити је то све што се на рачун букарешког исхода српско-бугарског рата рећи може. Управо, и далеко од тога да се на рамену сливничке Србије вио какав, видими или невидими, „анђео хранитељ“ аустријски — који би јој дао сретна мира и после несретна рата — судбина је хтела, да се такав неки дух прикаже за зеленим столом букарешким на страни *Бугара* у виду познатог и рогатог полумесеца. *Маџид-паша!* да збиља — од куда Маџид-паша између „победиоца“ и „побеђеног“? Шта ће Турчин у Букарешту кад га, као каквог и званичног, нигде није било, на Слив-

*) Види „плаве књиге“ („Blue Books“) званично издање британског министарства спољних послова за 1886 год. књига I.

вници? Е, то је мало по теже питање, али се и на њ одговорит мора. Први је узрок томе неочекиваном појаву *српског* порекла, а на име, тај: што је Србија, осећајући *целокупну народну* јеј снагу на ногама,^{*)} а с правом бојећи се да Сливница не остане последња реч у њеноме рачуну с Бугарима, природно ишла на обнову рата, и, следствено, избегавала закључак сваког мира. Не могав пак утећи од силног, у злу и свом питању најбоље осведоченог, „пријатељства“ Аустрије — оснажене још сложним притиском оне Јевропе која после оде на мобилисану *Грчку*, без ишке покори разоружа и кући отера њену војску — велимо — руковођена таквим побуздама, Србија је сасвим природно тражила сваку могућу закачку противу закључења мира. Немајући, пак, нигде стварна ослоња — немајући га чак више ни у врбову кливу Кевнхилеру — да се колико толико Јевропи одупре, она се хватала и за сламке формалности. Тако, на примр, она је изјавила: да не може да непосредно прегвара о миру са самом Бугарском, и то не само за то, што та кнежевина није свој госа већ султанов васал, него и за то, што је Турска *посредно*, ако и не званично, у *рату учествовала*. Источна Румелија је, по још постојећем уговору берлинском, *турска* провинција; њена војска, по истом уговору је турска царска војска, а та је војска дошла и претегла на Сливници уз вему дозволу цара у Стамболу. То је први, *српски*, али наравно то није *главни*, узрок искренућу Маџидпаше у Букарешту — појави Турчина иза леђа Бугарина.

Прави узрок томе факту, то је, ни мање ни више него, *страх* Бугара од новог војничког огледа, од обнове рата, са прибраном, мало боље но на Сливници заступљеном Србијом — *страх* — који они и ипаче нису умели сакрити^{*)}, али који су најочитије обелоданили потражив и формалне заштите у Турака.

Ту заштиту они су формално и добили, у виду већ поменуто *војне конвенције*, а коју су они платили не само моралним, *политичким*, понижењем већ и материјалним, *територијалним*, уступцима у Родону и Крџалијама. Одговарајућа награда, или боље рећи накнада за оваке жртве, имала је бити Бугарима гола вера и нада: да би Србија, ако би понова на њих завојштила, имала рачунати и са Турцима и њиховом

^{*)} Јер је донде као што смо видели, само једну шаку своје војске у борбу увела

^{*)} Види оновремене бугарске „ноте“ или управо тужбе и запомагања: „што Србија меће мира, него само тражи примирја да се боље спреми“ Даље, онај јавни пристанак Бугарске на руски предлог о „разоружању“, предлог, који је Србија одсудно одбјела И, најзад, софијске и пловдинске дописе бриселске „Independance Belge“ у којима се слика ратоборност „сливничких јунака“ пред огледалом новог рата.

силом. Оно, до душе, та конвенција и не би, зар, такву једну пробу издржала. Бар ми, Срби, нисмо онда мислили, нити данас мислимо, да би Турчин, у случају обнове рата изашао из лење му улоге гледања и *сеирена* како се „*Баури*“ бију; али нама и није овде главно да покажемо шта би Турци радили, и да ли би они онако исто похитали са извршењем *дужностних* тачака конвенције као што похиташе са *правним* заузећем Родоша и Крџалија, него да на најсигурнијем могућем кантару, у овом случају на букурешком кантару мира, измеримо и победиоца и побеђеног!

Дакле, *од куда* то да у Букарешту, главну *диктирајућу*, реч води „побеђена“ Србија а не „победитељка“ Бугарска? Одговор је, за нас у Србији бар, врло прост, и он гласи: *отуда*, и за то, што *ми* (*Срби*) као земља и народ, *нити смо били побеђени, нити се сматрамо за побеђене у овоме рату с Бугарима*. Ако ишта, ми смо онда мислили, а и сада мислимо, да је наша Србија, и ако за милијун мања од уједињене Бугарске са Румелијом, *војнички* јача од њих обадвоје, и да је колико јуче била, а колико данас кадра, да се за Сливницу Велблуждом одужи. Признајемо, доиста, да смо код јучерање раје турске у Бугарској наишли на много већи отпор но што смо се надали; признајемо, да су они први покушај и папад наш на Софију, лакоумно предузет са само тридесет хиљада војске, односно са *цетином* праве убојне ефикативности ове земље, на Сливници одбили; признајемо, на послетку, да су Бугари својим *пиротеким* успехом не сјајно али тек, потрли сјајне успехе тимочке нам војске на Видину; — *али*, да су нас Бугари у овоме рату, оно што г. Дилк каже „победили“ („conquered,“) то не само да није истина него је *најкрутнија лаж* која је икада у свет продрла и за готове се паре продала!

Јест, и далеко од тога да се у Букарешту потврди оно што се целоме свету на Сливници учинило — да је, на име, тамо Србија пала а не само једна мала војска њена без успеха прошла — велимо, далеко од тога, букурешки мир излази и као достојан одјек самог ратног јека, као верни печат ратне историје онолике колико је било. Јер, ваља знати, да и у ситним а не само у крупним пртама овај рат спада међу најчудноватије ратове у историји света. *То је рат у коме је „побеђени“ и урабио више земљишта и отео више трофеја и заробио више непријатеља но победилац!* — Шта би, на пример рекли сувремене Французи, да су каквом срећом њихови борци 1870-те у место Седана имали Сливницу? да је главна вој-

Уска њихова, у место што се на белгијској граници дала околити и на предају нагнати, да је у потпуном реду одступила Ренсу ил Вердену, и по могућству задржавајући непријатеља, вукла на се сваге остале Француске? Или, да ли би њихов Жил-Фавр помишљао да иде у Бисмарков логор, рецимо у часу, кад би се у рукама немачког победиоца налазио само један француски Пирот — један рецимо Штрасбург — док би се у рукама каквог француског Лешјанина налазио читав округ преко Рајне? Даље, да ли би и сам Бизмарк као паметан човек сматрао себе за победиоца у рату у коме би његов непријатељ бројао два па и три пута више заробљеника но он, и у коме би он, као Батенберг у Пироту, пред Међународном Војном Комисијом, морао признати: „да нема да покаже ни једног јединог убојног трофеја,“ док се, међу тим, у рукама противника налазе, осим неких хиљада пушака и осам његових и то баш Крупових, топова?! Не доиста и — на против. Ми видимо да и после Седна, и после оне страховите катастрофе званичне наполеонове силе и армије, један Жил Фавр високо главу држи и у име народне Француске гордо објављује: „да нема ни једну столицу своје земље ни један камен њених градова.“

Дакле, хоћемо да кажемо, кад се један народ не да и за побеђена не признаје и после такве пропасти једне као што је седанска — гди нестаје са позорнице, тако рећи читаве једне силе и државе, гди полаже оружје једна огромна војска са целим апаратом и материјалом убојним, са толиким ђенералима, маршалима и, најзад, са самим царем на челу. Више и од тога, кад се иста земља настављајући рат и после такве једне несреће, и месецима га водећи, не признаје за побеђену пре него што јој је источни бедем Мец пао, Шанзи па Лоран пропао, Бурбаки у Швајцарску пребеге и најзад сам Париз клонуо и капитулирао — јест — кад се једна земља све дотле за побеђену не признаје — та зар да се да у слабост један народ који је само (његовим изразом да се послужимо) „депу“ своју из касарне у бој послао; па и та „деца“ нису му била на Сливници побијена него само, погрешком команданата, одбијена, и која су се још окићена трофејима какве непријатељ ни на Пироту није могао стећи, тачци поткрепљења у потпуном реду повлачила.....

Ваистину, букарешки мир само у толико није верни одјек ратног жека у колико, од Јевропе притиснута Србија није могла ставити још који услов своје помирењу; јер, да је Србија, не кажемо као Бугарска, имала каквог Маџида поред себе него

само да није имала каквог Кевенхилера иза себе, Бугари би, према учуствима г. Мијатовића потписали: и трговачки уговор и неодложну везу жељезничку, и повраћај Брегова, па чак и повраћај оног јединог трофеја ал пљачкашег *тужног звона широтског*, које су они, на срамоту века и човештва, а на поругу свога *православља*, скинули са једне немоћне светиње. Овако, Србија је морала свести своју букарешку реч на један једини члан мира. Она се морала задовољити са том, привидно малевом али у истини великом, улогом: што је она тај члан „сливничкоме јунаку“ диктирала, и што јој је он примио онаку какву ју је она (Србија) изконцентровала, стилисала и ултиматски му полагала, а не онако како г. Дилк о рату говори.

Ну, сад још да се упитамо: од куда толика кураж, па чак и *дрскост*, у Србије на зелену столицу букарешку? Зар није то она иста Србија — која је пристала на примирје пре бугарске стране и тиме виртуално призначала надмоћ противника? Зар није то иста Србија која, ако није тражила а ово није одбила, Кевенхилерову „помоћ“ и, истина с протестом али тек, пристала да, према одлуци „Међународне Војне Комисије“ и „рачуну који је она водила о бугарским победама,* *прва* повуче своју — војску са непријатељског земљишта? — питаћете. зар то није та иста Србија? **Није!** нит је могла бити. *Једну* су Србију имали Бугари пред собом на Сливници, и све до примирја, а *другу* су имали пред собом у Букарешту, и то ма да се ама баш ништа у политици њеној променило није. Војнички узета, Сливница је доиста Сливница — ни мање ни више но неуспех офанзивни. Од те исте Сливнице сваки Србин и данас црвени; али само та румен не долази од страха ил' осведочења: е је Бугарин бољи јунак од њега, већ од проста стида: *што га је рачун издао у рату са горим од себе!* Наравно, ствар се објашњава оном старом пословицом српском: „и два лоша доста за Милоша“ — *тиме*: што се тај неуспех десио не Србији већ, *једном*, сватовски предвиђеном, корпусу њеном, а у дуелу са удруженом Бугаријом и Румелијом. Онога дана пак, када је *Србија* устала и на Бугаре пошла, када је њена престоница по примеру, али не модерна Беча већ, класична Рима свога војводу дочекала — када је, у место да подлегне страху паничноме, зауставља ћесарске каруце и од цара „Frieden, Frieden“ (мира мира) тражи,** кад у ме-

*) јер тако је некако гласно комисијски протокол.

** Види понашање Бечлија 1866 год. после Садове а пре пописа мира.

сто тога она високо заставу држи, и као и цела земља, све синове на војску опрема — јест — кад је Србија, напрегнув све своје снаге, само у долини Нишаве саставила изт аута већу силу од сливничке — сјлу — и по квалитету и по квантитету равну оној која се у првome рату 1876 с Турцима мерила — велим — кад је Србија све то учинила, те онолика колика је у ствари стала на мегдану, онда зар може бити чудо што је онаку реч водила на дивану?

Ако питате, дакле, ко је закључио букарешки мир? — ко је и учинио да тај мир буде, и носи име „букарешки“ а не „софијски“, као што су Бугари у сливничку им заносу уснили били, па ни „цариградски“ као што су Турци предлагали — одговор гласи: Србија, доиста, али не сливничка већ целокупна народна Србија!.. Букарешки мир садржи само један јединствени члан — article seul et unique — али питање није колико је тачака у једном уговору мира, већ ко је и макар једну једину стављао и натурао? Ту једну букарешку тачку није, доиста, могло издиктирати тридесет хиљада српске сливничке војске али су ју — факт стоји висок као брег, а тврд као кремен — издиктирали: сто и педесет хиљада, осветнички наоштрених на Софију наперених, бајснета српских!!!

ПИСМА ИЗ РУСИЈЕ

(париском „Солеј“ у

Петроград 11 јула п. н. 1887.

Политички хоризонт почео се овде невадно облачити. Независна штампана баца дрвље и камење на Немачку и Инглеску. „Новоје Време“ води формалан рат противу шпијуна кнеза Бизмарка; док „Московске Вједомости“ отворено прете „да ће потражити Инглеze тамо негде у Инђији.“ У исто време објављује се у завијеним фразама, да је Немачка могла имати прста и у прекој смрти херојског Скобељева, као и у болести која у мал' што не умори г. Каткова. Милијуни војника које Русија може, у случају рата, победно противуставити немачком Берлину, броје се овде са јавном демонстративношћу. На целој западној граници отворила се племенска борба — жешћа но икада. Страсти и мржње за које се држало да су се угасиле ево се понова распаљују. Руси, Пољаци и Јевреји гледају се душмански, и чекају само час кидања, па да један другог поједу. У осталом, као да је на реду и неко ново груписање између ових крвнич-

ких племена. Тако па пример, Пољаци, који су до јуче били најжешћи непријатељи руски и највернији савезници немачки, ево их где пред племенским интересима славенства угушују властите политичке страсти и приближују се својој браћи Русима. На тај начин Немац постаје прави и општа нишан измирених Руса и Полака. Што се Јеврејатиче, они, при свом злостављању у Немачкој наглаву Прусији, налазећи зар, да их тамо ипак мање бију но у Русији, као што их мање мрзе но у Пољској.

У Петрограду, за овај парочити тревутак, два озбиљна питања занимају политичке и војничке кругове, а та су питања: бугарско и мисирско.

Мисир изгледа на први поглед да се тиче само Француске и Инглеске; али не треба дуго штудирати па се уверити: да и Русија има највишег интереса да одржи неутралност суецког канала. Покојни цар Александар II-ги, онако заћат великим унутарњим реформама, изгубио је из вида овај свољни интерес и пустио Инглеze да пре дванајест година, путем откупа каналских акција добију превагу у Мисиру и скину с престола његова кедива. Сад се Александар III-ћи унео да поправи ту погрешку. Он је већ и по нарави, противан Инглеској али јој веће дати да се докона суецка канала, и за то, што би искључива власт Инглеза над тим воденим путем затворила пролаз руским лађама чиме би се нанео смртни удар посебинама руским у Тихом Океану. Позната је ствар, да је сан садањег цара Александра III-ћег, напор и ширење Русије у Азији а не као царице Катарине: освајања у Јевропи. Преко Туркестана Русија већ држи у својим рукама пут за Инђију, као што преко Кавказа има пут у Персију. Исто тако она, у долини Кулце и на горњем басену Амура, грози Китају — и може врло лако доћи до његова Пекина. Најзад, преко притежбина јој на Пацифику она влада над Јапаном и може отуда пружити руку великој јој савезници прекоморској, америчкој републици.

Међу тим, једини пут којим наше лађе могу општити са Владивостоком, Петропавловским и Николајевим, као и са обалама Амура и Сахаљина, то је: Суецки канал. Од слободна пролаза овим каналом, и опет велимо, зависи цела будућност Русије на Истоку. А колико је сама Одеса вајде видела од великог дела Лесепсовог, довољно је на карту погледати па се и уверити: да је та корист већа но и једне вароши у свету.

Дакле, даје се појмити за што се Русија тако упорно одупире инглеском присвајању Мисира. Али,

ТРГОВИНА

Стање пијаца

Београд, 11 Јула 1887 год:

Прешло је преко општинског кантара :

Пшенице	6461	кила
Пшеничног брашна (лебног)	14,971	"
Јечма	5282	"
Пасуља	1407	"
Коре брезове	644	"
Креча	11.780	"
Сена	6405	"
Ракије меке	7200	"
Свиње	1584	"
Кајсија	1458	"
Кромпира	181	"
Лука црна	105	"
Сира	201	"

Пшеница је плаћена по : 15·50 дин., пшенично брашно (лебног) по 20·50 дин., јечма по 6 дин., пасуља — коре брезове по 9 дин., креча по 3·50 дин., сена по 3·75 дин., ракије меке по 20 дин., свиње по 85 дин., кајсије по 20 дин., кромпира по 5 дин., лука црна по 5 дин., сира по 50 дин.

ОГЛАС

Тражи се једна кућа под кирију за женску теразијску школу, одмах или од идућег Мигровадана. А, улицама : Квасријотовој, Цариградској, Краља Милана до двора, Скопљанској, Два јаблана, Косовској, Ковдиној и улици на Марвеној пијаци.

Кућа треба да има : четири довољно простране, високе и светле, собе за учионице. Једну за канцеларију једну или две за служитеље и авлију доста пространу.

Ко би имао такву кућу за издавање и на више година нека се пријави пододбору школском у теразијској школи.

Из седнице пододбора теразијске осн. школе 8. Јула 1887 год. Бр. 24. Београд.

ОБЈАВА

Према члану 5-ом закона о чувању пољског имања општински је Одбор одредио, следеће казне са потрипе, и то ;

а) код стрмица жита и ливада за погажени један квадратни метар 0·10 дин.

б) код кукуруза за један струк 0·20.

в) код винограда за један упролашћени чокот 0·40 дин.

г) код блште квадратни метар 0·20 дин.

д) код воћњака, пашњака и браника, од квадратног метра 0·10 дин.

Ово се јавља грађанству ради знања

Од стране општине вароши Београда 10 априла 1887 год. АБр. 229.

У ако мисирско питање и може да озлојеђује наше дипломате, бугарско питање их из коже истерује ! Вама је познато како су Бугари, пркосећи претњама и забранама Русије, једногласно прогласили новог кнеза. Нити ту треба бити велики пророк на погодити : да се та ствар неће тако свршити. Ни Јевропа неће тај избор лако одобрити, а Русија га неће одобрити никако.

Ма каквим се особинама одликовао млади принц саксонски, кога изабраше у Трнову, он ће, у очима Александра III, имати три мане : 1-во, што је Немац од порекла ; 2-го, што је угодан Инглеској, и 3-ће, што су га прогласили људи које, с правом или не, тек, Русија сматра као одметнике. И ту сад може наступити један од два случаја : или ће изабрани кнез примити круну, и онда његов долазак у Софију изазива оружаном мешање Русије на Балкану ; или ће се мудро одрећи тако опасне почасти, и онда имамо грађански рат у Бугарској, што опет значи, долазак Руса у Софију. Дакле, хоћу да кажем, спољна ситуација је веома озбиљна....

Унутра, — на дневном је реду реакција противу скоро свију политичких и верозаконских уступака покојнога и либералнога Александра III-ег. Више нема ни старе слободе у штампи, ни самоуправе у администрацији ни толеранције у религији. Новине се сваки час кажњавају, при свој смотрености уредника им, права земства се, као ова у Ростову и Таганрогу, сужавају, а све што није православно сузбија. Тако, на пример, Јевреји једва се трпе ма где, а они који су имали права трговине и настањивања у горе поменуте две вароши Ростову и Таганрогу сада ће то право изгубити и из истих бити протерани. Исто тако Јермени се киће на сваком кораку, док је, међутим, прави рат оглашен протестантима и расколницима. У Ливонији нарочито жесток се бој бије. Један скорашњи указ наређује да се суду предаду сви лутерански попови који су вршили протестанску пропаганду. Питање је међу тим, да ли има и једнога од њих који се за тако нешто не би могао оптужити на и осудити. Ствар се тиче непосредно и оних попова који су венчавали православне са протестантима, или само и пуштали у своје цркве лица православне вере. И сад само ваља помислити, да смо можда и на прагу каквог великог рата са Немачком....